

Obdobie rozdeleného kráľovstva a babylonské zajatie

Od Rechabeáma po Kýra Veľkého

Po Šalamúnovej smrti (931 pred Kristom) sa izraelský národ rozdelil. Vznikli dve kráľovstvá, ktoré sa bežne označujú ako „Severné“ a „Južné“.

Južné kráľovstvo bolo územne menšie ako Severné, s hlavným mestom Jeruzalem a vládlo v ňom Dávidovo potomstvo. Tvorili ho pokolenia Júdu a Benjamína. Tieto dve pokolenia vojensky podporovali Rechabeáma, Šalamúnovho syna, ktorý nastúpil na trón po Šalamúnovej smrti. Ostatných desať pokolení sa postavilo proti tvrdým opatreniam Šalamúna a jeho syna (1. kniha kráľov 12:21). Južné kráľovstvo dodržiavalo vernosť Dávidovej dynastii. Trvalo do roku 586 pred Kristom, keď bol zbúraný chrám a zničený Jeruzalem.

Severné kráľovstvo tvorilo desať rebelujúcich pokolení. Za svojho kráľa si zvolili Jeroboáma. Jeho hlavným mestom boli striedavo rôzne mestá, naposledy ním bola Samária.¹⁾ Toto kráľovstvo trvalo do roku 722 pred Kristom.

V Biblii sa tieto dve kráľovstvá označujú aj ako „Izrael“ a „Júda“. Označenie „Izrael“ sa väčšinou používa len pre Severné kráľovstvo, zatiaľ čo „Júda“ označuje Južné kráľovstvo. Meno Izrael bolo pôvodne dané Jakobovi (1. Mojžišova 32:22-32). Už za jeho života sa toto pomenovanie vzťahovalo na všetkých jeho synov (1. Mojžišova 44:7) a od tej doby sa všetkým Jakobovým potomkom hovorilo „Izraelci“. Od doby patriarchov až po vstup do Kanaánu sa pomenovaním „Izrael“ označoval všetok hebrejský národ. V tomto význame sa používalo aj počas Dávidovho a Šalamúnovho kraľovania. Meno Izrael treba interpretovať podľa kontextu.

Niekedy sa Severné kráľovstvo označuje menom „Efraim“, aj keď pôvodne bolo dané jednému z Jozefových synov (1. Mojžišova 41:52). Dôvodom pre toto pomenovanie je, že pokolenie Efraima pri rozdelení kráľovstva zohralo vedúce postavenie. Efraim zaujímal územie na sever od Júdu a Benjamína.

Datovanie udalostí (chronológia)

Podľa zdroja 2) str. 143 sme sa dostali do obdobia starozákonných dejín, ktoré sú pomerne presne datované. Svetská história vďaka archeologickým objavom (vykopávkam) poskytuje

zoznamy mien vládcov (eponym ^{A)}) a v nich je zachytený každý rok v asýrskej histórii od r. 891 po r. 648 pred Kristom. Tento záznam umožňuje uviesť dejiny Asýrie do súvisu s históriou Izraela, ako je zaznamenaná v Biblii. Dôležitým dokumentom pre datovanie histórie tohto obdobia je Ptolemaiov kánon. ^{B)}

Obdobie rozdeleného kráľovstva skončilo zbúraním Jeruzalema a tým aj zánikom Južného kráľovstva. Pre porozumenie histórie tohto obdobia sú dôležité tri údaje: v roku 931 pred Kristom došlo k rozdeleniu Šalamúnovho kráľovstva, v roku 722 pád Samárie a zánik Severného kráľovstva a v roku 586 pád Jeruzalema a zánik Južného kráľovstva.

Biblický záznam rozdeleného kráľovstva

Hlavným zdrojom informácií obdobia rozdeleného kráľovstva je 1. kráľov 11:1 až 2. kráľov 25:30 a 2. kniha kroník 10:1-36:23. Doplnujúce informácie sa nachádzajú aj v ďalších knihách (Izaiáš, Jeremiáš a ďalší proroci).

Zdrojom podávajúcim súvislý historický záznam Severného kráľovstva je 1. kráľov 11:1 až 2. kráľov 25:30. V ňom sú zahrnuté aj súdobé udalosti Južného kráľovstva. Severné kráľovstvo končí v roku 722 pred Kristom a historický záznam pokračuje v 2. kráľov 18:1-25:30 opisom udalostí, ku ktorým došlo až do pádu Jeruzalema v roku 586 pred Kristom v Južnom kráľovstve.

Paralelný záznam udalostí Južného kráľovstva od roku 931 do roku 586 pred Kristom je uvedený v 2. kroník 10:1-36:23 a končí odkazom na prepustenie z babylonského zajatia v roku 538 pred Kristom za vlády Peržana Kýra Veľkého (Kýrov edikt)^{c)}.

Severné kráľovstvo

Zakladateľom Severného kráľovstva bol Jeroboám I, ktorý za vlády Šalamúna bol v jeho službách ako vládny úradník. Keď si však vypočul Achiášovo proroctvo, že bude kráľom desiatich kmeňov, začal sa voči Šalamúnovi správať rebelantsky a ten sa ho v dôsledku toho snažil odstrániť. Jeroboám utiekol do Egypta, kde žil v azyle až do Šalamúnovej smrti.

Izrael, Severné kráľovstvo, sa nevzdalo modlárstva zavedeného Šalamúnom. Za modlárstvo a neposlušnosť ho stihli Božie tresty.

Posledným vládcom Severného kráľovstva bol Hošea (731 – 722 pred Kristom). Keď nastúpil na trón, nemal na výber, akú politiku bude viesť, lebo bol vazalom asýrskeho kráľa Tilgat-pilnezera. V roku 725 pred Kristom vtrhla asýrska armáda pod vedením kráľa Šalmanazera V. na jeho územie a obľahla opevnené mestá v Samárii. Tri roky Hošea odolával útokom asýrskej armády, ale nakoniec sa v roku 722 pred Kristom vzdal.

To bol koniec Severného kráľovstva. Severné kráľovstvo prestalo existovať ako nezávislý izraelský národ a už nikdy viac ako nezávislé kráľovstvo nebolo obnovené. Izraelčania zo Severného kráľovstva boli odvedení do Asýrie do asýrskeho zajatia a umiestnení v mestách na médskom území. Na ich územie boli privedení presídlenci z iných oblastí. Severné kráľovstvo sa stalo asýrskou kolóniou (provinciou).

Južné kráľovstvo

História Južného kráľovstva bola podobná histórii Severného kráľovstva. Aj keď priamou príčinou rozpadu Šalamúnovho kráľovstva bola daňová politika jeho nástupcu – syna Rechabeáma, ktorý namiesto požiadavky znížiť dane urobil na radu svojich mladších poradcov pravý opak, boli tam aj iné príčiny, ktoré priviedli kráľovstvo k rozpadu. Bolo to napätie medzi pokolením Júdu a Efraima (pozri Sudcov 8:1-3, 12:1-6; 2. Samuelova 2:9, 19:42-43). Aj keď Dávid zjednotil izraelský národ do jedného správneho celku, bola tu nespokojnosť pre vysoké dane a práce, ktorými museli ostatné pokolenia prispievať do Jeruzalema. Šalamúnova smrť a zvýšenie daní Rechabeámom boli pre tieto pokolenia príležitosťou, aby sa proti Júdovi vzbúrili.

Ďalším faktorom, o ktorom Biblia jasne hovorí ako o primárnom, bolo Šalamúnovo odpadnutie od viery a modlárstvo (1. kniha kráľov 11:9-13). Kvôli Dávidovi došlo k súdu za modlárstvo a rozdeleniu až po Šalamúnovej smrti.

Keď Rechabeám upevnil svoje kráľovstvo, on i jeho ľud opustili Hospodina (2. kniha kroník 12:1). Okrem intenzívneho modlárstva a egyptských vpádov dochádzalo aj k bojom medzi Severným a Južným kráľovstvom. Obdobie Rechabeámovej vlády bolo veľmi búrlivé a za jeho vlády toto kráľovstvo rýchle upadalo.

Južné kráľovstvo zaniklo za bezbožného kráľa Cedekiáša (2. kniha kroník 36:11-16) v roku 586 pred Kristom. V tomto roku nechal babylonský kráľ Nabuchodonozor spáliť chrám v Jeruzaleme. Spálil aj mesto a jeho hradby rozboril. Poklady chrámu, poklady kráľove a poklady kniežat vzal a odniesol do Babylona. Všetkých tých, ktorí zostali po meči, presťahoval do Babylona (36:16-21). Toto bola tretia vlna deportácie príslušníkov Južného kráľovstva.

Nasledujúcich približne 700 rokov bolo územie Izraela (Severného a Južného kráľovstva) postupne pod nadvládou Babylončanov, Médov a Peržanov, Grékov a nakoniec Rimanov. V dôsledku týchto udalostí žije všetkých dvanásť kmeňov Izraela, aj keď dnes už majú svoj vlastný štát, ešte stále v rozptýlení uprostred pohanských národov po celom svete.

Susedné kráľovstvá a ich vplyv

V priebehu obdobia existencie Severného a Južného kráľovstva (931 až 586 pred Kristom) sú pre pochopenie histórie izraelského národa veľmi dôležité vzťahy so susednými kráľovstvami. V dôsledku svojej strategickej polohy medzi Egyptom a Mezopotámiou, územím pomenovanom aj ako Úrodný polmesiac, sa obe kráľovstvá nemohli vyhnúť vplyvu okolitých národov, ktorých moc v tejto dobe veľmi vzrástla.

Sýrske kráľovstvo

Severné kráľovstvo susedilo s Aramejským kráľovstvom, ktoré je viacej známe pod pomenovaním Sýria. Sýria bola na konci deviateho storočia pred Kristom najmocnejším kráľovstvom na území Kanaánu (Palestíny). Viedla vojenské výboje voči obom kráľovstvám (Severnému a Južnému). V susednom Asýrskom kráľovstve nastúpil na trón v roku 745 pred Kristom Tilgat-pilnezer III. a za jeho vlády (745 – 727 pred Kristom) bola Sýria podrobená Asýrii. Damašek bol dobytý v roku 732 pred Kristom. Pádom Damašku skončilo Sýrske kráľovstvo a jeho moc sa už nikdy neupevnila.

Asýrska ríša

V severovýchodnom cípe Úrodného polmesiaca sa pozdĺž riek Tigris a Eufrat a asi 320 km do šírky rozkladalo územie známe ako Asýria. Vzostup moci Asýrie sa podľa niektorých historikov datuje do devätnásteho storočia pred Kristom. Dôležitosť Asýrie v období rozdeleného kráľovstva je nesporne viditeľná podľa toho, že na vrchole svojej moci dostala pod svoj vplyv Sýriu, Izrael, Judsko a dokonca aj Egypt až po Téby. Počas doby asi dva a pol storočia mala značný vplyv v kanaánskej krajine (Palestíne).

Podľa análov Tilgat-pilnezer I. (1114 – 1076 pred Kristom) rozšíril moc svojho národa na západ k Stredozemnému moru a podrobil si slabšie národy v tejto oblasti. Počas nasledujúcich dvoch storočí asýrska moc ustupuje do pozadia, zatiaľ čo Izrael za Dávida a Šalamúna sa stáva dominujúcou mocnosťou v tejto oblasti.

Tilgat-pilnezer III. (745 – 727 pred Kristom) bol vynikajúcim bojovníkom, ktorý priviedol svoj národ k celému radu dobyvateľských úspechov. V Babylone, kde bol pomazaný za kráľa, bol známy ako Fúl (2. kráľov 15:19). Pri dobývaní začal rozdeľovať dobyté územia na podmanené provincie, aby si tak upevnil moc nad dobytým územím. To robili dobyvatelia už aj predtým, ale on utláčal národy aj tým, že vymieňal veľké skupiny ľudí z dobytých území za zajatcov z nejakej inej odľahlej oblasti. Tým sa poistil proti povstaniam a rebéliám.

Počas vlády Ašurbanipala (asi 668 – 630 pred Kristom) dosiahla Asýrska ríša svojho vrcholného bohatstva a moci. Po smrti Ašurbanipala začalo Asýrske kráľovstvo, ktoré malo nesmierny vplyv na celú oblasť Úrodného polmesiaca, upadať. A z úpadku sa už nikdy nespamätalo. Asýrski vládcovia tohto obdobia neboli schopní odolávať vzrastajúcej moci kráľovstiev Médska a Babylonie. Ninive, ktoré bolo vtedy hlavným mestom Asýrie, padlo v roku 612 pred Kristom. Bitkou pri Chárane (609) a Karchemiši (606) zanikajú stopy po asýrskej nadvláde (Izaiáš 10:5-15). Judské kráľovstvo prežilo asýrske výboje a panovanie.

Babylonská ríša

626 – 539 pred Kristom

Babylonia bola asýrskou provinciou. Babylonskí vládcovia sa pokúšali získať samostatnosť, ale podarilo sa im to až po Ašurbanipalovej smrti. Vodcom v úsilí za babylonskú nezávislosť bol Nebopolasar. To sa mu aj podarilo a Nebopolasar bol 22. novembra roku 626 pred Kristom korunovaný za babylonského kráľa.

V roku 614 vznikla médsko-babylonská aliancia a v roku 612 Médovia a Babylončania spoločne zničili Ninive. Asýria sa spojila s Egyptom. Niekoľko rokov sústreďoval Nebopolasar svoje útoky na asýrske mestá ležiace na severovýchode a pri Eufrate sa vysporiadaval aj s egyptskou armádou, ktorá bojovala po boku Asýrčanov. V roku 609 obsadil Cháran. V ďalších rokoch sa Babylončania a Egyptania viackrát stretli v bojoch pri Eufrate. Babylončania a Egyptania viedli medzi sebou časté boje. Výboje týchto mocností sa dotýkali územia Samárie a Judska, ktoré ležalo uprostred nich.

Nabuchodonozor

605 – 562 pred Kristom

Na jar roku 605 poslal Nebopolasar svojho syna, korunného princa Nabuchodonozora, s

babylonskou armádou do bojov proti asýrskej armáde na hornom Eufrate. Nabuchodonozor pripochodoval k mestu Karchemiš. Na pomoc Asýrčanom prišiel egyptský kráľ Necho. Na počiatku leta 605 boli Egypťania pri Karchemiši porazení. Nabuchodonozor prenasledoval egyptskú armádu a do augusta mal vo svojich rukách územie Sýrie a Palestíny a veľa koristi a zajatcov z dobytých a obsadených území.

15. augusta 605 pred Kristom Nebopolasar zomrel. Korunný princ Nabuchodonozor sa ihneď ponáhlal do Babylona. Armádu a zajatcov ponechal na dobytom území (v Palestíne). V deň svojho príchodu 6. septembra 605 bol korunovaný za babylonského kráľa. V Babylone rýchlo upevnil svoju moc a k svojej armáde v Palestíne sa vrátil už ako kráľ Babylonie.

Jehojakim, ktorý bol kráľom v Judsku a od roku 608 bol vazalom faraóna Necha, kráľa Egypta, sa stal Nabuchodonozorovým poddaným. Poklady z jeruzalemského chrámu a prvá vlna zajatcov, medzi ktorých patrili Daniel a jeho priatelia, boli odvečené do Babylona (Daniel 1:1-2). Nabuchodonozorom, ktorý bol už kráľom. Ako rok ich odvedenia do Babylona sa uvádza rok 605 pred Kristom. Podľa niektorých zdrojov k tomu došlo už v roku 606 pred Kristom.

Podľa všetkého Jehojakim v ďalších rokoch napriek Jeremiášovmu varovaniu prestal platiť Nabuchodonozorovi tribút.^{D)} Ten v siedmom roku svojho kraľovania v decembri 598 pred Kristom obsadil Jeruzalem, ktorý sa mu 15. marca 597 pred Kristom vzdal. Jehojakim zomrel 6. decembra 598. Po Jehojakimovi nastúpil na trón 6. decembra 598 jeho syn Jehojachin. Vládol tri mesiace a desať dní a po páde Jeruzalema v marci 597 bol spolu s ostatnými členmi kráľovskej rodiny a desiatimi tisícami popredných jeruzalemských občanov a zručnými remeselníkmi odvedený do Babylona. Ako bábkový vládca bol na trón dosadený Jehojachinov strýko Cedekiaš.

Cedekiáš po čase odmietol Nabuchodonozorovi poslušnosť. Keď sa Nabuchodonozor v roku 586 pred Kristom vracal z výpravy do Egypta, obklúčil Jeruzalem a Judské kráľovstvo definitívne kapitulovalo a zaniklo. Ku konečnému pádu Jeruzalema tejto doby došlo 15. augusta 586 pred Kristom. Rozvaliny judského hlavného mesta zbaveného obyvateľov boli opustené. Tak sa za Nabuchodonozora skončila vláda Dávidovej dynastie v Judsku.

Nabuchodonozor, ktorý zdedil silné politicky zabezpečené kráľovstvo, venoval počas svojej vlády veľa úsilia výstavbe Babylona. V kráse a vznešenosti bol Babylon najväčším mestom staroveku.

Judsko počas Nabuchodonozora

Babylonská nadvláda a zajatie

Judsko úspešne prežilo expanziu Asýrskej ríše. Rozhodujúcim faktorom trvalej existencie napoly nezávislého kráľovstva, v ktorom na Dávidov trón striedavo zasadali nemravní a spravodliví králi, boli zmluvy, diplomatické manévry, odboj a nadprirodzené Božie zásahy. Od doby, keď Achaz zabezpečil Júdu zmluvou s Tilgat-pilnezerom III. o nezávislosti (udalosť sa datuje do roku 733 pred Kristom), prekonávalo toto malé kráľovstvo, ktoré bolo striedavo vazalom viacerých kráľov susedných kráľovstiev, jednu vnútornú krízu za druhou.

Počas tridsaťročnej vlády Joziáša vzrástli judské národné nádeje. Vládol v rokoch 640 – 609 pred Kristom, ale zdroj 1) ako pravdepodobné obdobie jeho vlády uvádza roky 638 – 608 pred Kristom, čo potom dobre korešponduje s rokom 605, ktorý bol rokom odvedenia prvých Judejcov do zajatia..

Joziáš sa obrátil k Hospodinovi, urobil náboženské reformy v Judskom kráľovstve. Odstránil modlárstvo v judskej zemi a vrátil ľud k uctievaniu Hospodina. Hospodin sa však už neodvrátil od pále svojho veľkého hnevu pre ohyzdné Manassesovo modlárstvo a povedal: „I Júdu odstránim spred svojej tvári, ako som odstránil Izraela, a zavrhnem toto mesto, ktoré som bol vyvolil, Jeruzalem, i dom, o ktorom som povedal: Moje meno tam bude“ (2. kráľov 23:27). Manasses kraloval päťdesiatpäť rokov (v rokoch 696 – 642 pred Kristom) a za jeho vlády upadlo Južné kráľovstvo do najtemnejšieho modlárstva (2. kráľov 21:1-17; 2. kroník 33:1-20).

Joziáš sa zaplietol do bitky s egyptskou armádou pri Megide, ktorá pod vedením faraóna Necha išla na pomoc Asýrčanom v ich bojoch s Babylončanmi. Joziáš bol v tejto bitke ranený a na následky zranenia zomrel (2. kniha kráľov 23:29-30; 2. kroník 35:23-24). Ľud dosadil na trón v Jeruzaleme za kráľa Joacháza (2. kniha kroník 36:1-4). Ten vládol len tri mesiace. Keď Egyptania pri Megide porazili Júdu, Necho zosadil Joacháza ako judského kráľa z trónu, zajal ho a odviezol do Egypta, kde Joacház aj zomrel.

Necho ustanovil za kráľa v Judsku Joziášovho syna Eljakima a zmenil mu meno na Jehojakim. Jehojakim vládol v Judsku jedenásť rokov (608 – 598 pred Kr.). Jehojakim zomrel 6. decembra 598. Robil to, čo je zlé v očiach Hospodinových (2. kráľov 23:37). Podľa Knihy Daniel 1:1-3 v

treťom roku jeho kraľovania babylonský kráľ Nabuchodonozor odviedol prvých Judejcov do zajatia.

Po Jehojakimovi kraľoval v Jeruzaleme tri mesiace a desať dní jeho syn Jehojachin (nastúpil na trón 6. decembra 598). Robil všetko to zlé, ako jeho otec (24:8). V treťom mesiaci jeho kraľovania prišiel Nabuchodonozor a odviedol ho do zajatia v Babylone (24:10-16). Kráľom v Jeruzaleme urobil jeho strýka Mattaniáša, pričom jeho meno zmenil na Cedekiáš (24:17). Písal sa rok 597 pred Kristom.

Cedekiáš v Jeruzaleme kraľoval jedenásť rokov (597 – 586 pred Kristom) a robil všetko zlé, ako robil Jehojakim (24:19). V deviatom roku jeho kraľovania prišiel znova Nabuchodonozor so svojím vojskom a obľahol Jeruzalem. Mesto bolo obľahnuté až do jedenásteho roku kráľa Cedekiáša.

Podľa Písma boli hradby prelomené a mesto dobyté v štvrtom mesiaci tohto roka (25:4). Konečný pád Jeruzalema tejto doby sa uvádza 15. augusta 586 pred Kristom. Bolo to v roku, ktorý bol devätnástym rokom kraľovania Nabuchodonozora. Dom Hospodinov bol zničený, múry Jeruzalema rozborené a mesto spálené. Ľud, ktorý pozostal, bol presťahovaný do Babylona. V Judsku bolo ponechaných len niečo málo z chudobného ľudu (25:8-12). Tým skončila v Judsku vláda Dávidovej dynastie.

Územie Judského kráľovstva si na juhu prisvojili Edómcia a na severe Samária, ktorá vtedy už bola babylonskou provinciou. Tak zaniklo aj Judské kráľovstvo.

Deportácia Júdu a Benjamína

V tejto pasáži predložíme chronológiu deportácie občanov Judska (Južného kráľovstva) do Babylonského zajatia. Za oporné body datovania budeme považovať dátumy nasledovných udalostí:

1. Smrť kráľa Joziáša. Za rok jeho smrti sa považuje rok 608 pred Kristom.
2. Začiatok vlády Jehojakima – na trón nastúpil podľa všetkého v druhej polovici roku 608 pred Kristom.
3. Korunovanie Nabuchodonozora za babylonského kráľa – 6. september 605 pred Kristom.
4. Pád Jeruzalema po Nabuchodonozorovom obliehaní – 15. marec 597 pred Kristom.
5. Cedekášova vzbura a definitívny pád starozákonného Jeruzalema a chrámu – 15. august 586 pred Kristom

K deportácii príslušníkov Judského kráľovstva (Júdu a Benjamína) do babylonského zajatia došlo najmenej v štyroch vlnách:

1. vlna. Došlo k nej v roku 605 pred Kristom, keď po bitke pri Karchemiši Nabuchodonozor obsadil dobyté územia ešte ako korunný princ. Do zajatia sa vtedy dostali aj Judejci Daniel a jeho priatelia. Podľa zdroja²⁾ nechal po smrti svojho otca Nabuchodonozor armádu a zajatcov ešte v Palestíne. K svojej armáde sa vrátil po korunovácii a s armádou a zajatcami sa do Babylona vrátil už ako kráľ. Daniel a jeho priatelia boli zajatí v roku 605 počas tretieho roka kráľa Jehojakima a do Babylona deportovaní Nabuchodonozorom už ako babylonským kráľom (Daniel 1:1-2). Za kľúčový údaj považujeme verš Daniel 1:1, t. j., že k obliehaniu Jeruzalema došlo v treťom roku kráľa Jehojakima a mimobiblický údaj korunovania Nabuchodonozora (6. september 605 pred Kristom).

2. vlna. Došlo k nej v roku 597 pred Kristom po páde Jeruzalema za vlády kráľa Jehojachina.

3. vlna. Došlo k nej v roku 586 pred Kristom po páde Jeruzalema za vlády kráľa Cedekiáša.

4. vlna. O tejto vlne je zmienka v Jeremiášovi 52:30. Došlo k nej počas dvadsiateho tretieho roka vlády Nabuchodonozora, t. j. v roku 582 pred Kristom.

Život v babylonskom exile

Roku 722 pred Kristom bolo 10 severných kmeňov Izraela odvedených do asýrskeho zajatia (píše sa o tom v 17. kapitole 2. knihy kráľov). Babylonský kráľ Nabuchodonozor tak urobil v štyroch vlnách aj s kmeňom Júdu a Benjamína (píše sa o tom v 2. knihy kráľov 23:26-27, 24:1-4, 25:1-21). Počas vlády Nabuchodonozora sa stali Asýria a všetky jej provincie babylonskými provinciami.

Novým domovom Židov sa stala Babylonia. Zdá sa, že ústredím života židovskej populácie bolo okolie mesta Babylon. Postupne sa zajatcom dostávalo viac slobody a oni sa usadzovali po celej ríši. Spoločným znakom bola túžba po domove. Falošní proroci im predpovedali skorý návrat do vlasti. Jeremiáš však písal zajatcom listy, v ktorých im radil, aby si kupovali domy, sadili vinice a pripravili sa na sedemdesiat rokov v zajatí (Jeremiáš 29).

Keď po páde Jeruzalema v roku 586 upadli nádeje na skorý návrat, zajatci sa zmierili s dlhodobým zajatím, ako im radil Jeremiáš. Zapojili sa do pastierstva, poľnohospodárstva a obchodovania. V tej dobe sa v Babylonii hovorilo aramejsky. Zdá sa, že s tým Židia nemali problém. Z veršov Biblie môžeme dospieť k záveru, že sa so zajatcami zaobchádzalo vládne. Z Jeremiáša 29:2 a Ezechiela 8:1 vyplýva, že mali slobodu, aby sa schádzali za náboženskými účelmi. Zdá sa, že Ezechiel mal náboženskú slobodu, aby sa so zajatcami schádzal v širokom rozsahu. Mal svoj dom a so staršími mohol hovoriť slobodne o náboženských otázkach, keď sa s nimi stretával v ich domoch alebo za ním domov prichádzali oni.

Priaznivé zachádzanie so zajatcami môžeme vidieť aj na príbehu Daniela a jeho priateľov. Zachádzanie, ktorého sa dostalo Jehojachinovi a jeho synom v babylonskom zajatí, svedčí tiež o dobročinnom zaobchádzaní, ktoré sa niektorým židovským zajatcom dostávalo.

Jeruzalemskí zajatci, ktorí si boli vedomí svojho vyhnanstva, museli určite trpieť pocitom poníženia a úzkosti. Štyridsať rokov varoval Jeremiáš svojich spoluobčanov pred nevyhnutným trestom, a to, že Jeruzalem bude zničený tak, že sa pri pohľade na jeho trosky zhrozí každý okoloidúci (Jeremiáš 19:8). Napriek týmto varovaniam sa Židia spoliehali na to, že by Boh nedovolil, aby bol jeho chrám zničený. Daniel vo svojej modlitbe priznáva, že sa Jeruzalem vo svete stal príslovečným svojou pohanou (Daniel 9:16). Také utrpenie zajatci, ktorým ležal na srdci osud Izraela, znášali horšie ako fyzické ťažkosti života v exile.

Pokiaľ si babylonskí vládcovia udržiavali medzinárodnú nadvládu, Židia žili v exile v Babylonii. Po páde Jeruzalema v roku 586 pred Kristom sa územia oboch kráľovstiev stali provinciou Babylonskej ríše. Mnoho Židov sa odsťahovalo do Egypta. Keď bol Babylon dobytý v roku 539 pred Kristom Médmi a Peržanmi, Židom sa dostalo privilégium znova sa ako národ vrátiť na svoje územie. Židovský národ sa však už netešil nezávislému postaveniu, aké mal v dobách Dávidovho a Šalamúnovho kráľovstva. Mnoho Židov sa na svoju rodnú zem už nevrátilo, zostali v rozptýlení. Územie bolo striedavo pod nadvládou iných národov, a to až do roku 1948, keď vznikol novodobý štát Izrael. Kráľovstvo izraelského národa už nebolo obnovené. Zároveň sa naplnilo aj prorocké slovo, že Izrael (Židia) už nikdy viac nebude rozdelený na dve kráľovstvá.

Obe zajatia, asýrske a babylonské, znamenali počiatok rozptyľovania izraelského ľudu medzi pohanské národy sveta. Nastalo to, čo im Boh oznamoval a pred čím ich tým aj varoval (pozri 3. Mojžišovu 26:14-39, hlavne verše 33, 44-46; 5. Mojžišovu 4:27, 28:64; Žalm 44:12; Jeremiáš 9:16, 13:24; Ezechiel 39:28; Zachariáš 7:14). V dobe stavania Babylonskej veže boli ľudia Bohu neposlušní, a preto ich Boh rozptýlil po celej tvári zeme (1. Mojžišova 11:8). Tak sa to udialo aj izraelskému ľudu. Začalo sa to očividným a veľkým asýrskym a babylonským zajatím. K rozptýleniu izraelského ľudu medzi národy sveta dochádzalo aj v ďalších obdobiach jeho histórie. Izraelský ľud aj v dnešnej dobe žije v rozptýlení uprostred pohanských národov po celej zemi. Príde však čas, keď budú Židia spomedzi pohanských národov navrátení do svojej zaslúbenej krajiny – definitívne skončí rozptýlenie medzi pohanskými národmi.

Zdroje (1, 2) a poznámky (A-D) k 3. časti

1) J. D. Douglas (vedúci editor) a kol., Nový biblický slovník, Návrat domů, Praha 2017,

ISBN 978-80-7255-393-8, heslo: Chronologie Starého zákona

2) Samuel J. Schultz, Starý zákon mluví, Czech edition, 1991, Viena, Austria

A) *eponymum* -yma s. i eponym -u m. /gréc./ lingv. vlastné meno osoby, podľa ktorej sa pomenúva rodina (pokolenie), miesto, vec a pod. (napríklad Štúr, Štúrovci, Štúrovo)

B) *Klaudios Ptolemaios* bol významný grécky učenec. Žil v rokoch 70 – 161 po Kristovi pravdepodobne v egyptskej Alexandrii. Vytvoril kánon, v ktorom sú vymenovaní babylonskí a perzskí vládcovia od roku 747 až po rok 332 pred Kristom. Okrem toho sú v ňom menovaní aj grécki vládcovia Filip a Alexander, egyptskí ptolemaiovskí vládcovia a rímski vládcovia až do roku 160 po Kristovi. Ptolemaiove astronomické, zemepisné, historické a chronologické informácie sú pre súčasných historikov nesmierne dôležité.

C) *edikt* -u, m. /lat./ 1. admin. verejná úradná vyhláška, úradné nariadenie (obyč. historické) 2. hist. v starom Ríme a vo feudálnom zriadení jedna z foriem výkonu cisárskej alebo kráľovskej moci

D) *tribút* -u, m. /lat./ 1. hist. feudálna daň 2. dávky uložené porazenému alebo podrobenému národu 3. admin. určitý poplatok, dávka, daň